

НЕСТЕРОВИЧ В. Ф.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри конституційного
та міжнародного права
(Луганський державний університет
внутрішніх справ імені
Е. О. Дідоренка)

УДК 340.130:32.019.52

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ВПЛИВУ ГРОМАДСЬКОСТІ НА ПРИЙНЯТТЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

Розкривається теоретико-правова ідентифікація впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів. Зазначається, що в Україні для позначення впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів вживається надзвичайно широке коло понять і термінів. Більшість категоріально-понятійного апарату впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів, який уживається у вітчизняних наукових виданнях, запозичено з відповідних іноземних практик.

Ключові слова: ідентифікація, вплив, громадськість, прийняття, нормативно-правові акти.

Раскрывается теоретико-правовая идентификация влияния общественности на принятие нормативно-правовых актов. Указывается, что в Украине для обозначения влияния общественности на принятие нормативно-правовых актов употребляется чрезвычайно широкий круг понятий и терминов. Большинство категориально-понятийного аппарата влияния общественности на принятие нормативно-правовых актов, который используется в отечественных научных изданиях, является заимствованным из соответствующих иностранных практик.

Ключевые слова: идентификация, влияние, общественность, принятие, нормативно-правовые акты.

The article deals with the theoretical and legal identification of public influence on the adoption of regulations. It is claimed that in Ukraine to mean public awareness of adoption regulations used an extremely wide range of concepts and terms. Most categorical-conceptual apparatus of public influence of adoption regulations, which is used in domestic journals are borrowed from the relevant international practices.

Key words: identification, impact, public acceptance, regulations.

Вступ. Розвиток сучасної демократії нерозривно пов'язаний з питанням інституційного оформлення впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів. Все більше нормативно-правових актів приймається за безпосередньої ініціативи громадськості, її участі та з урахуванням громадської думки. Нині важливість співпраці органів державної влади та органів місцевого самоврядування з громадськістю під час прийняття нормативно-правових актів важко переоцінити. Завдяки інституційному оформленню таких конституційно-правових механізмів забезпечується дотримання принципів прозорості та відкритості під час прийняття нормативно-правових актів, а також оптимізується розвиток інститутів громадянського суспільства.

Більше того, стрімкий прорив у розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, як ніколи гостро ставлять питання щодо інституційного оформлення впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів органами державної влади та органами місцевого самоврядування. На сьогодні налагодження ефективної взаємодії між владними інституціями та громадськістю – це важлива передумова як дотримання прозорості у прийнятті нормативно-правових актів органами влади, контролю за їх виконанням, так і для розвитку громадянського суспільства та його інститутів.

Посилення ролі громадськості у прийнятті нормативно-правових актів слід пояснити двома чинниками. По-перше, наразі у більшості провідних демократичних держав світу набула практичного втілення концепція «належного врядування», зокрема через розвиток державної політики у сфері забезпечення «демократії участі». Її визначальною засадою є створення належних умов для громадськості щодо здійснення впливу на прийняття нормативно-правових актів шляхом забезпечення принципів відкритості, участі, відповідальності, ефективності та послідовності у нормотворчій діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. По-друге, потреба залучення громадськості до прийняття нормативно-правових актів є своєрідною симетричною відповіддю сучасного суспільства на кризу традиційних інституцій безпосередньої та представницької демократії у провідних державах Європи та Північної Америки. Це, в свою чергу, потребує модернізації конституційного законодавства з метою посилення легітимності та ефективності у процесі прийняття нормативно-правових актів.

Водночас формальний підхід до створення належних умов для здійснення громадськістю впливу на прийняття нормативно-правових актів суттєво підірвав довіру до цього конституційно-правового механізму взаємодії влади та суспільства. Крім того, браку системного підходу до конституційно-правового регулювання впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів значно послабив роль цього конституційно-правового механізму у державотворчих процесах. Тому, попри наявну актуальність порушеної проблематики, вона, на жаль, так і не отримала достатньої наукової розробки у науці конституційного права. Це, в свою чергу, підштовхує до дослідження конституційно-правових засад здійснення впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів крізь призму зарубіжного й вітчизняного досвіду та вироблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення чинного законодавства.

У науці конституційного права країн СНД склалося так, що здебільшого увагу вчені приділяють переважно традиційним і усталеним інститутам безпосередньої й представницької демократії. Через це в західній юридичній науці нагальні та важливі для сьогодення питання, зокрема інституційне оформлення консультативної демократії та демократії участі, вже давно є предметом широкого експертного обговорення, у той час, коли означена проблематика, на жаль, залишається поза увагою ґрунтових комплексних наукових розвідок українських дослідників. Саме тому на часі формування в нашій державі нової парадигми взаємовідносин між владними інституціями та громадськістю, зміст якої полягає у виробленні принципово нових підходів, що забезпечать перехід від конфронтації та конкуренції до рівноправного діалогу та взаємовигідної співпраці між ними.

Очевидно, зазначає український науковець І. Жаровська, під час дослідження демократичних процесів необхідно зважати на думку громадськості про державну владу, бо інакше ця влада вважатиметься делегитимною [1, с. 24]. На жаль, додає до вище зазначеної думки інший вчений В. Артеменко, на сьогодні процес удосконалення чинного законодавства України у напрямку унормування обов'язкових для органів публічної влади та їх посадових осіб процедур і механізмів впливу громадськості на відповідних етапах прийняття нормативно-правових актів не виправдано повільний [2, с. 7]. Отже, фактичний стан розвитку суспільних відносин та відсутність ґрунтовних комплексних наукових досліджень у цій галузі в нашій

державі свідчить про недооцінку можливостей та потенціалу встановлення рівноправних партнерських відносин між владою та громадськістю, зокрема під час прийняття нормативно-правових актів.

Аналіз розвитку громадянського суспільства в Україні, слушно наголошується в Указі Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації» від 24 березня 2012 р. № 212/2012, свідчить про наявність комплексу проблем, що актуальні як для суспільства, так і для держави. Як підсумок позитивні приклади налагодження ефективної співпраці між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства поодинокі, а не системні. Рівень взаємної довіри між владою, підприємницькими колами та інститутами громадянського суспільства низький, що проявляється у відчуженості, замість солідарної відповідальності за стан суспільного розвитку [3].

Схожої думки дотримується й Комісія з питань здійснення народовладдя Конституційної асамблеї, яка у своїй доповіді щодо розуміння й реалізації конституційних положень «влада народу» зазначає, що співвідношення ідеального й реального у здійсненні народовладдя в Україні свідчить про наявну обмеженість форм волевиявлення громадян, загрозливу відчуженість головного суб'єкта – українського народу від вирішення державною владою, органами місцевого самоврядування суспільно вагомих питань розвитку країни [4].

Отже, не зважаючи на неабияку актуальність проблематики конституційно-правових засад впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів, вона так і не знайшла свого належного відображення на рівні комплексних наукових досліджень у вітчизняній юридичній науці. Це, в свою чергу, призвело до спотвореного розуміння категорії «вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів», яка кореспондується, здебільшого, в негативному контексті як позаправова діяльність.

Зокрема, в розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції проекту Закону України «Про вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів» від 22 квітня 2009 р. № 448-р зазначається, що відсутність в Україні унормованих правових механізмів впливу громадськості на прийняття органами державної влади рішень, створює передумови для існування такого явища, як квазілобювання, що посилює існуючі в суспільстві та державі корупційні ризики й загрози, що й зумовлює виникнення ряду проблем у сфері правового регулювання відносин громадян, інститутів громадянського суспільства, суб'єктів господарювання й органів державної влади, їх посадових і службових осіб, які потребують нагального розв'язання, а саме [5, с. 5]:

– відсутність нормативно-правового регулювання методів лобювання, що сприяє розвитку таких форм впливу на прийняття рішень та нормативно-правових актів органами державної влади, їх посадовими і службовими особами, які мають ознаки корупції та корупційних діянь, злочинів у сфері службової діяльності. Через нелегітимний характер лобювання, відсутність взаємного контролю зацікавлених осіб факти відповідних діянь мають латентний характер і не можуть бути доведені;

– відсутність прозорості прийняття органами державної влади, їх посадовими і службовими особами рішень і нормативно-правових актів, що не дає змоги громадянам чітко визначити коло осіб, зацікавлених у прийнятті таких актів, у який спосіб та на яких суб'єктів чиниться відповідний вплив, обсяг фінансових витрат, спрямованих на їх реалізацію;

– поширення неправових форм впливу зацікавлених осіб на судові та правоохоронні органи, що неприпустимо;

– деформація суспільної думки про лобювання як неправове явище, що негативно позначається на правосвідомості громадян.

Виходячи з вищевикладеного, досить гостре нині питання про конституційно-правове врегулювання впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів. Ключовим моментом у цьому процесі є чітке визначення категоріально-понятійного апарату впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів та його розмежування з суміжними термінами й поняттями, які близькі за змістом, але різняться своїм значенням.

При дефініціюванні категоріально-понятійного апарату впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів слід виходити з того, що поняття, які є змістом термінів, – це фактично вищий ступінь логічного узагальнення предметів та явищ. Поняття з низки ознак певних явищ вибирає найсуттєвіші, за якими можна судити про все явище, причому наявність цих ознак достатня для правильного розуміння явища. Саме тому поняття та терміни, зазначає український учений А. Ткачук, є чи не найважливішими складовими нормативно-правового акта. Що точніший термін, продовжує вчений, то чіткіший узаємозв'язок поняття з предметами, явищами та подіями й легше правильно зрозуміти правовий припис. Навпаки, нечіткі абстрактні формулювання перетворюють нормативне положення в беззмістовну декларацію, оскільки за неясності змісту самого терміна з тією чи іншою вимогою в принципі можна пов'язати будь-що [6, с. 222].

Тому для правильної теоретико-правової ідентифікації категоріально-понятійного апарату впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів маємо на основі наукової концепції визначити зміст та обсяг понять і термінів, якими позначають вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів. Крім того, слід чітко визначити їхню супідрядність, співвідношення з конституційними поняттями, а в деяких випадках – з категоріально-понятійним апаратом міжнародно-правових актів та інших нормативних понять, які вже визначені чинним законодавством. Після цього на основі логіко-понятійної схеми, в якій наочно відобразити всі ці елементи та зв'язки між ними, дібрати лінгвістичні засоби й способи для визначення категоріально-понятійного апарату впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів, віддаючи перевагу існуючим у юридичній мові словам зі сталим та чітким змістом.

Водночас теоретико-правова ідентифікація категорії «вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів» має дещо ускладнений характер. Це детерміновано насамперед трьома суттєвими факторами. По-перше, наявністю досить широкого лексичного ряду понять, якими позначають вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів. По-друге, надзвичайно великим різноманіттям змістів, які вкладаються у розуміння цього поняття як у наукових юридичних джерелах, так і в правових актах України. По-третє, наявністю ідеологічного негативно упередженого контексту, в якому вживаються категоріально-понятійний апарат впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів.

Розглянемо вищезазначені три фактори на основі конкретних емпіричних прикладів. Так, у розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції проекту Закону України «Про вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів» від 22 квітня 2009 р. № 448-р категорія «вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів» кореспондується з правовим механізмом впливу громадян, інститутів громадянського суспільства та суб'єктів господарювання на органи державної влади, їх посадових і службових осіб, спрямованого на забезпечення прийняття (участі у прийнятті) ними нормативно-правових актів, шляхом визначення засад лобістської діяльності, яка розглядається як професійна діяльність лобістів та лобістських об'єднань, зареєстрованих і акредитованих у встановленому законом порядку [5, с. 5].

Таким чином, поняття «вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів» фактично ототожнюється з поняттям «лобістська діяльність». Загалом ототожнення категорії

«вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів» з категоріями «лобіювання» та «лобістська діяльність» має ідеологічне підґрунтя. Справа в тому, що слово «лобіювання» та лексичні похідні від нього мають здебільшого позаправову конотацію унаслідок негативних стереотипних уявлень більшості громадян щодо цих категорій. Тому з метою мінімізації негативного історичного відтінку слова «лобіювання» та акцентування, що йдеться саме про легітимну форму комунікації влади й суспільства, представниками академічних кіл, засобів масової інформації та законодавцями було введено в обіг національні мовні аналоги для позначення впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів.

Зокрема, в офіційних джерелах Польщі вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів розкривається через термін «захист інтересів» (*głównictwo interesów*) [7, с. 126]. У німецькій юридичній лексиці використовуються такі терміни, як «організоване представництво інтересів», «система консультування» [8, с. 94–95], «впливати» (*beeinflussen*) і «обробляти» (*bearbeiten*) [9, с. 141] (владні інституції – прим. автора). У французьких юридичних виданнях вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів здебільшого позначається як «інституційні відносини» (*relations institutionnelles*), «громадські справи» (*affaires publiques*) або «європейські справи» (*affaires européennes*) [10, с. 112].

У Великобританії юридичною спільнотою використовується два широковживаних альтернативних мовних варіанти впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів – «громадські справи» (*public affairs*) та «урядові зв'язки» (*government relations*) [11, с. 5]. В італійській мові, за словником Європейської конфедерації, публік рілейшнз, вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів позначається як «тиск (з боку) груп інтересів» (*pressioni da parte di gruppi d'interesse*), а в іспанській мові – тиск (з боку) груп інтересів (*pressiones de grupos de interes*) [9, с. 141] тощо.

У Сполучених Штатах Америки вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів позначають категорією «адвокасі» (англ. *advocacy*), яка в українській мові вживається через такі натуралізовані терміни-аналоги, як власне «адвокасі», «адвокати», «едвокасі» чи «адвокація» [11, с. 5], а також через перекладені за змістом на національну мову терміни – «громадська кампанія», «громадянське представництво», «просування інтересів» та «захист інтересів» [12, с. 6–7]. В американських наукових джерелах адвокасі кореспондується з організованою діяльністю, яка спрямована на зміну політики, позицій або програм різноманітних установ чи інституцій. Відповідно до іншого розуміння, адвокасі – це довгострокова, спланована діяльність, із залученням широких верств населення, спрямована на ключових осіб, що приймають рішення, на прийняття позитивних рішень, сприяє довгостроковим змінам у житті людей [13, с. 34].

Слід зазначити, що термін «адвокасі» вже давно вийшов за межі виключно американської правової системи й був запозичений науковцями інших держав для позначення впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів. Осторонь цих процесів не пройшла й Україна. Останнім часом термін «адвокасі» як еквівалент категорії «вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів» все активніше використовується українськими науковцями. Зокрема, вітчизняні вчені М. Менджул та В. Навроцький зазначають, що в науковій літературі загалом можна зустріти три підходи до визначення поняття «адвокасі». Згідно з першим підходом, адвокасі – це процес, у якому індивіди та організації досягають впливу на прийняття владних рішень. Представники другого наукового підходу розуміють термін «адвокасі» як організовані дії, спрямовані на здійснення впливу на певних осіб та/чи організації, що приймають рішення, або на політиків, щоб змінити певну ситуацію на краще. За третім підходом, адвокасі – це діяльність із захисту прав та інтересів громадян шляхом їх участі в процесі прийняття рішень, спрямованих на зміни тощо [11, с. 5].

Отже, в Україні для позначення впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів уживається надзвичайно широке коло понять і термінів. Більшість категоріально-понятійного апарату впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів, який уживається у вітчизняних наукових виданнях, запозичено з відповідних іноземних практик. Аналіз термінів та понять, якими позначають українські науковці вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів, дозволяє зробити висновок, що проникнення іноземного категоріально-понятійного апарату з цієї проблематики відбувалося двома шляхами. Перший – це натуралізація іноземного терміна в українській мові. Другим шляхом проникнення є переклад іноземного терміна, здебільшого англомовного, на українську мову за змістом.

Ситуацію з великим різноманіттям іноземних понять та термінів, якими позначають вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів в українських джерелах, можна пояснити трьома причинами:

– по-перше, активне проникнення в нашу державу після здобуття незалежності численних іноземних програм з надання грантів у галузі розвитку демократії та утвердження в Україні громадянського суспільства. Переважно зазначені програми належать до різноманітних фондів Сполучених Штатів Америки або Європейського Союзу національного та наднаціонального рівнів. У реалізації того чи іншого проекту в Україні, в тому числі й представниками української громадськості, головною умовою є використання методології та підходів грантодавця, які цілком логічно ґрунтуються на іноземному категоріально-понятійному апараті впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів;

– по-друге, це відсутність комплексних і ґрунтовних наукових розвідок означеної проблематики. Унаслідок цього утворився своєрідний категоріально-понятійний вакуум, який, у свою чергу, був заповнений здебільшого іноземною термінологією для позначення впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів. За цього, запозичення українськими науковцями здійснювалося переважно без належного опрацювання питання доцільності та коректності вживання іноземного категоріально-понятійного апарату впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів у вітчизняних наукових джерелах. Крім того, поза увагою українських науковців залишилося питання узгодження цього іноземного категоріально-понятійного апарату з відповідною національною термінологією;

– по-третє, намагання підмінити на офіційному рівні поняття «лобіювання» іншими більш прийнятними для суспільства поняттями та термінами. Так, в Україні, як і в деяких державах-членах Європейського Союзу, одна з форм впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів – лобіювання, має переважно негативну конотацію, що виражається у стійкому його асоціюванні пересічними громадянами з корупцією та хабарництвом. Нерідко синонімами слова «лобіювання» та похідних від нього в українській мові й вживаних у суспільстві є такі поняття, як «блат», «протекціонізм», «підкуп» та «телефонне право». Тому з огляду на негативні тенденції щодо слова «лобіювання» на лексичному рівні було зроблено спробу під час законопроектної роботи щодо врегулювання суспільних відносин, пов'язаних з лобіюванням, увести до законодавчої термінології власний національний мовний його аналог, який би не мав негативного упередженого ставлення серед загалу.

Зокрема, на засіданні Кабінету Міністрів України 22 квітня 2009 р., на якому обговорювалася Концепція проекту Закону України «Про лобіювання», Перший віце-прем'єр-міністр України О. Турчинов висловив пропозицію про заміну у назві цього законопроекту поняття «лобіювання» на «громадський» чи «суспільний вплив». За результатами обговорення членами Кабінету Міністрів України питання щодо заміни поняття «лобіювання» на іншу категорію, яка буде найбільш сприйнята українським суспільством, було підтримано. Тому

Концепція проекту Закону України «Про лобіювання» була затверджена урядовим розпорядженням під новою назвою – Концепція проекту Закону України «Про вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів» [5, с. 5]. Отже, у такий спосіб на офіційному рівні відбулася підміна поняття «лобіювання» на поняття «вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів».

На наше переконання, виходячи з позицій юридичної техніки, ототожнення поняття «вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів» з поняттям «лобіювання» та похідними формами від нього, не зовсім коректне й правильне. Безумовно, наведені поняття близькі за змістом, але вони все ж таки відрізняються своїм значенням. Лобіювання – одна з основних, однак не єдино можлива форма впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів.

Висновки. Таким чином, якщо порівнювати ці поняття шляхом зіставлення, то зазначимо, що категорія «вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів» значно ширша за категорію «лобіювання», яка є лише одним із багатьох різновидів впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів. Так, окрім лобіювання, вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів здійснюється також через інші конституційно-правові механізми – право петицій, народну законодавчу ініціативу, народне вето, діяльність консультативно-дорадчих органів, проведення громадських обговорень та зборів громадян тощо. Тому в юридичній площині слід чітко розмежовувати категорію «вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів» та категорію «лобіювання» й використовувати їх як різні терміни.

Список використаних джерел:

1. Жаровська І. М. Інститут народної ініціативи – шлях формування відкритої влади / І. М. Жаровська // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2010. – № 3. – С. 32–39.
2. Форми та методи залучення громадськості : навч. посіб. ; за заг. ред. В. Артеменка / Інститут громадянського суспільства. – К. : ІКЦ «Леста», 2007. – 240 с.
3. Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації : Указ Президента України від 24 березня 2012 р. № 212/2012 // Офіційний вісник Президента України. – 2012. – № 13. – Ст. 322.
4. Доповідь Комісії з питань здійснення народовладдя Конституційної Асамблеї щодо розуміння і реалізації конституційних положень «влада народу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://www.president.gov.ua/news/25762.html>.
5. Про схвалення Концепції проекту Закону України «Про вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2009 р. № 448-р // Урядовий кур'єр. – 2009. – № 84. – С. 5.
6. Ткачук А. Законодавча техніка : навчальний посіб. / Ткачук А. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2011. – 268 с.
7. Jasięcki K. Lobbying w USA, Europie Zachodniej i Polsce. Podobieństwa i różnice / K. Jasięcki // Studia Europejskie. – 2002. – № 4. – S. 117–134.
8. Rudzio W. Das politische System der Bundesrepublik Deutschland / Rudzio W. – Leske Budrich, Opladen : UTB Fur wissenschaft, 2000. – 589 s.
9. Буари Филипп А. Паблик рилейшинз или стратегия доверия / Буари Филипп А. ; пер. с фр. – М. : Консалтинговая группа «Имидж-контакт», ИНФРА-М., 2001. – 178 с.
10. Marin C. Comunicarea instituțională / Universitatea de Stat din Moldova / Marin C. –

Chişinău : Centrul Tehnologii Informaţionale, 1998. – 185 p.

11. Менджул М. В. Кампанії адвокати як інструмент демократичних перетворень / М. В. Менджул, В. В. Навроцький. – Ужгород : КАПЛ «ВЕСТЕД» видавництво Олександри Гаркуші – 2011. – 66 с.

12. Кіященко Г. Адвокати : практичний посібник / Ганна Кіященко. – К. : Ресурсний центр ГУРТ, 2009. – 100 с.

13. John J. Patrick. The Oxford Guide to the United States Government / John J. Patrick, Richard M. Pious, Donald A. Ritchie. – Oxford-New York : Oxford University Press, 2001. – 802 p.

ЛЯСКОВЕЦЬ О. В.,
викладач кафедри загально -
правових дисциплін
(Дніпропетровський
гуманітарний університет)

УДК 340.12

ПОЗИТИВІСТСЬКА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВА У ПРАЦЯХ М. І. ПАЛІЄНКА ТА Ф. В. ТАРАНОВСЬКОГО

Розглянуто основні постулати вчення про право визначених вчених і використання ними позитивістської методології під час дослідження таких явищ, як держава і право.

Ключові слова: позитивістська методологія, загальна теорія права і держави, юридичний позитивізм.

Рассмотрены основные постулаты учения о праве определенных ученых и использование ими позитивистской методологии в исследованиях таких явлений, как государство и право.

Ключевые слова: позитивистская методология, общая теория права и государства, юридический позитивизм.

The basic tenets of the doctrine about the right of certain scholars and their usage of the positivistic methodology during the investigation of such phenomena as the state and law were considered.

Key Words: positivistic concept, general theory of the state and law, legal positivism.

Вступ. Формування національної правової системи завжди пов'язано з правовою історією, що формувалась довгий час на тій чи іншій території. Це, в свою чергу, викликає потребу вивчення методологічних поглядів визнаних учених-правознавців, які досліджували історію формування права у визначеній країні. До кола таких учених в Україні належать Ф. В. Тарановський та М. І. Палієнко, яких вважають представниками позитивістської правової школи, що мала широке визнання в колі українських учених-правознавців кінця XIX – початку XX ст. Необхідність розгляду визначеної тематики пояснюється ще й тим положенням, поширеним у юридичній літературі, що й у сучасному праворозумінні позитивістська

